מר ינוקא. הוא הגדול ועל שם שגולד בינקותו של רב חסדא קרי ליה מר ינוקא ומר קשישא הוא הצעיר וגולד בקשישותו של רב חסדא נהרדעי הוא כדאמרינן בפרק קמא דסנהדרין (דף ח:) [המולאי] דנהרדעי רב חסדא ושמואל נמי נהרדעי הוא כדאמר שמואל (כרכות דף נח:) נהירין לי שבילי דרקיע כשבילי דנהרדעי: **אין** להם דרך זה עלי זה. טעמא משום דפסיק שמואל כפרק המוכר את הבית (לקמן דף סד.) כר"ע דאמר מוכר בעין יפה מוכר ולפיכך אין להם דרך זה על זה שלא שייר לעצמו כלום כל אחד (ה) חלק בחלק חבירו והוה לו כמוכר ואף על גב דאמרינן המוכר בית ושייר חצר מכר לו עם הדרך למ"ד מוכר בעין יפה מוכר לא דמי דהכא כולם מוכרין וכל אחד מכר ולא שייר לעצמו כלום בחלק חבירו וה"ל כמוכר חצר ושייר בית דצריך ליקח לו דרך מבעל החצר: **ולא** סולמות זה על זה. פי' בקונטרס אם נטל זה בית וחצר וזה נטל עלייה אין לקבוע סולם בחבירו של זה לעלות לעלייתו וקשה לר"י דהיינו ולא דרך זה על זה ורבא לר"י כגון שלקח זה בית וזה עלייה וחצר אין לו לסמוך הסולם בכותל של זה ולעלות בעלייתו:

ואי בעית אימא הא והא מבראי. ולא גרסינן הא והא מגוואי דמגוואי אין שייך לחלק בין אית ליה דלת לית ליה ובין אית ליה פותחת לית ליה דבכל ענין הוא רע כיון שאין יכול לבא אלא עד פתח החצר ואין לפרש הא דאית ליה דלת כו' חצר קאי דהא במתני' בהדיא קתני כופין אותו לבנות דלת לחצר ולמאי דגרסי' מבראי קאי קשה דלא הוי כשאר שיטוי דנקט לד דלא מעלי הא והא דאית ליה דלת והא דלית ליה פותחת והכא נקיט ההוא דמעלי: **לפי** שבח ממון הן גובין. כיון דאין (ו) סכנת נפשות לא אזלינן אלא בתר ממון והכי נמי אמר בהנחל בתרא (ב"ק דף קנז:) שירלא ההולכת במדבר ועמד עליה גיים מחשכין לפי ממון דליכא סכנת נפשות כיון דאין הגיים בא רק בשביל ממון ואף על גב דאמר בפ' בן סורר (סנהדרין דף עב.) דהבא במחתרת נידון על שם סופו ומפרש רבא טעמא בגמ' משום חזקה דאין אדם מעמיד עצמו על ממונו כו' ואפי' הכי אין מחשכין אלא לפי ממון כיון דהגיים בראנו אינו בא על הנפשות אלא לא יעמדו עליהם לפטיים ונתפשרו עמהם גוזלין לפי ממון אבל היכי (ו) דטעו במדבר אמר התם דמחשכינן אף לפי הנפשות משום כיון דטעו ליכא סכנת נפשות:

לפי קירוב בתים הן גובין. פירש ר"ת ונותנין עניים קרובים יותר מרחוקים וכן עשירים קרובים יותר מעשירים רחוקים אבל עשירים רחוקים נותנין יותר מעניים קרובים דלפי שבח ממון נמי הן גובין: **אילימא** לצדיקים כו'. דבהכי מיירי קרא דלעיל מיניה כתיב ולי מה יקרו רעיך אל מה עצמו ראשיהם וכתיב בתריה אספרם ממחול ירבון

מר ינוקא ומר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי נהרדעי לטעמייהו [6]דאמר ר"נ אמר שמואל [7]האחין שחלקו אין להן לא דרך זה על זה ולא חלונות זה על זה ולא סולמות זה על זה ולא אמת המים זה על זה והזהרו בהן שהלכות קבועות הן (6) ורבא אמר יש להן: ההוא שטרא דיתמי דנפיק עליה תברא אמר רב חמא [2]אגבויי לא מגבינן ליה ומיקרע לא קרעינן ליה אגבויי לא מגבינן ליה דנפק תברא עליה מיקרע לא קרעינן ליה דכי גדלי יתמי דילמא מייתו ראיה ומרעי ליה אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרבינא הלכתא מאי א"ל בבולהו הלכתא כרב חמא לבר מתברא דסהדי בשקרי לא מחזקינן מר זוטרא בריה דרב מרי אמר [3]ברא נמי הלכתא כרב חמא דאם איתא דתברא מעליא הוא איבעי ליה לאפוקי בחיי אבוהון ומדלא אפקיה שמע מינה זיופי זייפיה: **מתני'** [4]כופין אותו לבנות בית שער ודלת לחצר רבן שמעון בן גמליאל אומר לא כל החצרות ראויות לבית שער [5]כופין אותו לבנות לעיר חומה ודלתים ובריח רשב"ג אומר לא כל העיירות ראויות לחומה [6]כמה יהא בעיר ויהא כאנשי העיר י"ב חדש [7]קנה בה בית דירה הרי הוא כאנשי העיר מיד: **גמ'** למימרא דבית שער מעליותא היא והא ההוא חסידא דהוה רגיל אליהו דהוה משתעי בהדיה עבד בית שער ותו לא משתעי בהדיה לא קשיא הא מגוואי הא (ב) מבראי ואי בעית אימא הא והא מבראי ולא קשיא הא דאית ליה דלת הא דלית ליה דלת אבע"א הא והא דאית ליה דלת ולא קשיא הא דאית ליה פותחת הא דלית ליה פותחת אי בעית אימא הא והא דאית ליה פותחת ולא קשיא הא דפותחת דידיה מגוואי הא דפותחת דידיה (ג) מבראי: כופין אותו לבנות בית שער ודלת לחצר: תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר לא כל חצרות ראויות לבית שער אלא חצר הסמוכה לרשות הרבים ראויה לבית שער ושאינה סמוכה לרשות הרבים אינה ראויה לבית שער ורבנן זימנין דדחקי בני רשות הרבים ועיילו ואתו: כופין אותו לבנות לעיר כו': (ת"ר כופין אותו לעשות לעיר דלתים ובריח) ורבן שמעון בן גמליאל אומר לא כל העיירות ראויות לחומה אלא עיר הסמוכה לספר ראויה לחומה ושאינה סמוכה לספר אינה ראויה לחומה ורבנן זימנין דמקרו ואתי גייסא בעא מיניה רבי אלעזר מרבי יוחנן כשהן גובין לפי נפשות גובין או דילמא לפי שבח ממון גובין אמר ליה לפי ממון גובין ואלעזר בני קבע בה מסמרות איכא דאמרי בעא מיניה רבי אלעזר מרבי יוחנן כשהן גובין לפי קירוב בתים הן גובין או דילמא לפי [8]ממון גובין אמר ליה [9]לפי קירוב בתים הן גובין ואלעזר בני קבע בה מסמרות רבי יהודה נשיאה רמא דשורא אדרבנן אמר (ד) ריש לקיש [10]רבנן לא צריכי נטירותא דכתיב [1]אספרם מחול ירבון אספרם למאן אילימא לצדיקים דנפישי מחלא השתא כולהו ישראל כתיב בהו [2]כחול אשר על שפת הים צדיקים עצמם מחול ירבון אלא הכי קאמר אספרם למעשיהם של צדיקים מחול ירבון וק"ו ומה חול שמועט מגין על הים מעשיהם של צדיקים שהם מרובים לא כל שכן שמגינים עליהם כי אתא לקמיה דרבי יוחנן אמר ליה מאי טעמא לא תימא ליה מהא [3]אני חומה ושדי כמגדלות אני חומה זו תורה ושדי כמגדלות אלו

נהרדעי לטעמייהו. רב חמא דמן נהרדעא הוא דלא ס"ל הא דאידור בה כדדרו מבתמי ולכם כך מילקנו אזל לטעמייהו דנהרדעי דאמר שמואל דהוא מנהרדעא: **האחין שחלקו.** ונטל זה שדה לכפון וזה לדרום והיה מביו רגיל להיות לו (ה) ליכנס דרך זו לתוך זו אין יכול לומר דרך לי עליך: **ולא חלונות.** לנערער על סתימת אורו: **ולא סולמות.** אם נטל זה בית וחצר וזה נטל עלייה אין לו לקבוע סולם בחבירו של זה לעלות לעלייתו: **ולא אמת המים.** להכיאה מן הנהר דרך שדהו של זה לתוך שלו: **מבראי.** שוכר שהוא פרוש לאחיכם: **ומרעי ליה.** לשוכר שהן עדי שקר ס): **מתני' כופין אותו.** את בן החצר שאינו רוצה לסייע את בני החצר לבנות להן בית שער להיות שומר הפתח יושב שם בגלל ומרמיק את בני רשות הרבים מלבאין בחצר: **ודלת.** לשער החצר לנועלו: **לא כל החצרות ראויות לבית שער.** בגמ' מפרש אחו היא הראויה: **ויהא כאנשי העיר.** לשאת עמהם בעול: **גמ' ולא אישתעי בהדיה.** לפי שמפסיק בעניים הלעוקין ואין קולם נשמע: **מגואי.** לחצר גריעותא הוא לפי שדלת החצר נעול והעני לוטק וביא שער שבפנים מפסיק הקול: **מבראי.** אינו מפסיק בפניו שהרי נכנס לתוכו וכשאין לו דלת עסקינן: **פותחת דידיה מאבראי.** העני פותחה ונכנס פותחת שירולי"ר בלע"ז והוא של עץ ותמיד המפתח לתוכו: **שאינה סמוכה.** שמסוכה לבלן מרשות הרבים: **כשהם נוכים.** לחומת העיר: **קבע כה מסמרות.** הזהר לדון כן ולא תזוז ממנה: **קירוב בתים.** בית הקרוב לחומה לריך לחומת העיר יותר מן הרחוק: **רמא דשורא אדרבנן.** הטיל יליאת חומת העיר על התכמים כמו על שאר בני אדם: **חול.** שהוא מועט ממעשיהם של לדיקים: **מגין על הים.** והוא לו לחומה דכתיב אשר שמתי חול גבול לים (ירמיה ה):

אלו

לעלות בעלייתו: **ולא** סולמות. לנערער על סתימת אורו: **ולא אמת המים.** להכיאה מן הנהר דרך שדהו של זה לתוך שלו: **מבראי.** שוכר שהוא פרוש לאחיכם: **ומרעי ליה.** לשוכר שהן עדי שקר ס): **מתני' כופין אותו.** את בן החצר שאינו רוצה לסייע את בני החצר לבנות להן בית שער להיות שומר הפתח יושב שם בגלל ומרמיק את בני רשות הרבים מלבאין בחצר: **ודלת.** לשער החצר לנועלו: **לא כל החצרות ראויות לבית שער.** בגמ' מפרש אחו היא הראויה: **ויהא כאנשי העיר.** לשאת עמהם בעול: **גמ' ולא אישתעי בהדיה.** לפי שמפסיק בעניים הלעוקין ואין קולם נשמע: **מגואי.** לחצר גריעותא הוא לפי שדלת החצר נעול והעני לוטק וביא שער שבפנים מפסיק הקול: **מבראי.** אינו מפסיק בפניו שהרי נכנס לתוכו וכשאין לו דלת עסקינן: **פותחת דידיה מאבראי.** העני פותחה ונכנס פותחת שירולי"ר בלע"ז והוא של עץ ותמיד המפתח לתוכו: **שאינה סמוכה.** שמסוכה לבלן מרשות הרבים: **כשהם נוכים.** לחומת העיר: **קבע כה מסמרות.** הזהר לדון כן ולא תזוז ממנה: **קירוב בתים.** בית הקרוב לחומה לריך לחומת העיר יותר מן הרחוק: **רמא דשורא אדרבנן.** הטיל יליאת חומת העיר על התכמים כמו על שאר בני אדם: **חול.** שהוא מועט ממעשיהם של לדיקים: **מגין על הים.** והוא לו לחומה דכתיב אשר שמתי חול גבול לים (ירמיה ה):

לא

קירוב בתים. כלומר איתן בתים חיצונות שצריכין להם יותר לחיזוק החומה יותר מן הפנימית דיכופין אדרבנן. שפסק עליהם ליתן חלקם לבנות החומה: רבנן לא צריכי נטירותא. שתורה ומעשים טובים שלהם משמרים אותן: השתא כל ישראל עם הצדיקים כחול וצדיקים לבדם יותר מחול בתמיה. ומה חול שמועט ממעשיהם של צדיקים מגין על הים שאין עוברין אותו גלי ים. על אתת כמה וכמה שמגינין עליהם מעשיהם ולא צריכי נטירותא: כי אתא. ריש לקיש לקמיה דר' יוחנן: אני חומה. זו תורה שמגינה על לומדיה כחומה שמגינה על אנשי העיר: ושדי כמגדלות

עין משפט נר מצוה

ג א מיי' פ"ב מהלכות סנהדרין הל' יב סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קנג סעיף ג:
נא ב ג מיי' פי"ז מהל' מלוה הל' ח סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' קח סעיף טז:
נב ד מיי' פ"ב מהל' סנהדרין הל' ט סמג עשין פ"ב טוש"ע ח"מ סי' קמ סעיף ח:
נג ה מיי' שם פי"ז הל' ח סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קנג סעיף ח:
נד ו ז מיי' שם הל' ה טוש"ע שם סעיף ב:
נה ה מיי' שם הל' ד טוש"ע שם סעיף ג:
נו ט מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף ד ועיש"ע י"ד סי' רמג סעיף כ:

תורה אור השלם

1 אספרם מחול ירבון הקיצותי ועודי עמך:
תהלים קלט יח
2 כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך כוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים וירש זרעך את שער אויביו:
בראשית כב יז
3 אני חומה ושדי כמגדלות אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום:
שיר השירים ח י

רבינו גרשום

נהרדעי לטעמייהו. דרב נחמן ושמואל ורב חמא מנהרדעי: האחין שחלקו אין להם דרך זה על זה. כגון בתחלה היו כל השדות בחיזוק א' של אביהם ולא הוה בכולהו אלא דרך אחד לילך מזה לזה והשתא כשחלקו אין להם דרך אם לא קנו זה מזה וחלונות שאם הניע חצר לזה ולזה בית והיו חלונות הבית פתוחים לחצר יכול זה לבנות כנגדן ולסותמן וכן לאמת המים צריך ליקח דרך זה מזה. כה"נ יכול בעל הרביצא לבנות אשיתא נגד אספלירא: שהלכות קבועות הן לדון הכי: דנפיק עליה תברא. דפריע השטר של יתומין: דגדלי יתמי. (למייתו) (דלמא מייתו) ראיה דהאי תברא מזויף הוא שהוחזק בפני עדים לאחר מיתת אביהן שעריין היה חייב לו: לכר מהא. דודאי קרעי לשטר. דסהדי דחתימי על שובר בשקרי לא מחזקינן: ח) לעולם חמא. דאם כן הוה מפיק ליה האי שובר בחיי האב מדלית עדים דאפקה בחיי האב משום הכי לא קרעי לשטרא: בית שער. כו) מקום שהשומר רשן ששומר החצר כופין לא' מבני חצר המעכב: מעליותא הוא. בית שער: ולא אשתעי אליהו בהדיה. משום דכי אתי עני צועק על פתח שער מפסיק אותו בית שער קולו ואינו נשמע לבעל הבית: הא מגואי גריעותא הוא. כלומר אם נעשה בנין בית שער מבפנים לחצר מפסיק הקול שאין העני יכול ליכנס לתוכו אבל אם בנו מאבראי ברה"ר ודאי מעליותא היא והיו כופין אותו לבנות דואיל והחצר פתוח לרה"ר יכול העני ליכנס בתוך מחיצות בית שער עד השער וצועק ויכול לשומעו דאין מפסיק אלא שער לחודיה: אית ליה דלת לבית שער גריעותא. שהשער והדלת מעכבין קולו. אית ליה פותחת מגואי לדלת לאו מעליותא היא שאין העני יכול לפותחו מפני המגעול. הא דמשמתנו דכופין לבנות בית שער דלית ליה דלת לבית שער. ואי קשיא דהא תנא כופין לבנות בית שער דלית הא לא הקשי דהא הא [לחצר] במתני' ולחצר תנן לא לבית השער: חצר הסמוכה לרה"ר צריכה בית שער. כלומר אם מבני שאינו מפולש ויש בו חצירות אותן

ח) [ל"ל כשם נמי אלמא כרב חמא ולעולם לא קרעינן וכו']. ט) [ל"ל מקום שאומר האחר יכן כופין וכו'].

מסורת הש"ס

ה) [נקמן סה.]. ו) [לעיל כ:]. ז) [סנהדרין קיב.]. ד) רש"ל מ"ז ופ"ל תנ"א רשב"ג כו'. ה) [שבת ממון יכן הוא ברש"ס]. ו) [נקמן ח. כ"מ קח.]. ז) [ספסים פז.]. ח) כמ"ל ליתא לגיות לו. ט) כמ"ל: אמת מני שקר הן.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ורב אמר מן לכן: (ב) שם הא מאבראי וכו' הא ויכא מאבראי: (ג) שם דפותחתם דידיה מאבראי רשב"ג אומר וכו' תנא דשב"ג אומר לא כל כ"ל ופיסקא כופין אותו לבנות בית שער ולא לחצר נמחק: (ד) שם אמר ליה ר"ל רבנן: (ה) תוס' ד"ה אין לכם וכו' כל אחד בחלק חבירו כו' כ"ל ותיכת חלק נמחק: (ו) ד"ה לפי כו' לאין בה סמוכ: (ז) באר"ה אבל היכא דתעו כמדבר וכו' כיון דתעו ליכא:

לעזי רש"י

שירולי"ר [שירידור"א]. מנעול.

מוסף רש"י

מר ינוקא ומר קשישא. שני כנים היו לרב חסדא ושם שניהם סדן, אלא שהגדול קורין לו מר קשישא והלעיר קורין לו מר ינוקא (כתובות פ:). האחין שחלקו. שניהם מוכרין זה לזה, אין להן לא דרך זה על זה. אם חלקו שני שדות אחד נטל חלקו ואחד נטל פרמי ואין הפרמי יכול ליכנס בשדה אלא דרך חלקו בדרך שהיא אחיו נכנס, אין לו לפרמי דרך על חלקו, משום דמוכר בעין יפה מוכר ולא שייר דרך לעצמו, וכיון שמכר לו נאחיו חלקו שבחלקו בעין יפה מכר לו כל השדה והדרך ולא שייר לעצמו כמכירה זו כלום (נשנים לקמן מה.). ולא חלונות זה על זה. ואם הלה לבנות בחלרי כנגד חלון אחיו כיוצא (שם). שהלבות קבועות הן. כלומר שהלכה כן (שם). ורב אמר יש להן. דמוכר בעין יפה מוכר ומשייר לעצמו כמה שמכר לאחיו דבר הלריך לו בעין דרך ואותה. כופין אותו. כופין הלריך מן הלד מעשה היזק ראיות בני הר"ר אלא יראה תוך החצר (לעיל ב:). ויהא כאנשי העיר. ליתן בלודקי העיר (שנהדרין קיב.). רבנן לא צריכי נטירותא. מוחלו משמתם מלכמיב (משלי ז) בשכבך תשמור עלך (ב"מ קח.). כמגדלות. שתגינו על הדיר (פסחים ק.).

רבינו גרשום (המשך)

שבפנים אין צריכות שער ולא היו כופין אבל אותה הסמוכה לרה"ר צריך והיו כופין: ורבנן דפתחי ולא פליגי בין סמוכה לשאינה סמוכה דזימנין דדחקי רבים במבוי ועיילי ואתי ויקא חזו לההוא ואיכא היזק ראיה מבני רה"ר: הסמוכה לספר. משום ביישות: בשהן גיבין מבני העיר. לצורך חומה ודלתים: לפי שבח ממון. מי שהוא עשיר נותן יותר או לפי נפשות שבעיר שנולן יתנו בשוה: קבע בה מסמרות. קבע הלכה (שם) [יתר] הוא שלא תמוט: לפי

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com